Излаи сваки дан осим недељних и празничних дана.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 17 фор. и 76 новч. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. [illegible] врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се [illegible] дописника и шиљу се на ред[illegible] нумерацију у наплаћеном писму [illegible] министрација. Рукописи се не [illegible]

БРОЈ 95. У СУБОТУ 25. ЈУНА 1866. ГОДИНА VI.

Молимо уписнике наше, којима концем овога месеца истиче рок, да изволе за времена поновити претплату, како не бисмо принуђени били да им у ово важно доба прекидамо течај листова.

У Београду, 25. Јуна.

Нек срећа Бог зна колико има утицаја на ток светских догађаја, ипак догађаје ове не пресуђује она сама; у цели је мудрога творца и то, да се човеку, који сам одговара за своја дела, остави и на вољу да определи којим ће начином поступати у делању своме. Начело хришћанства пориче фатализам са свим коначно.

С овог гледишта посматрајући чини нам се да се беспримерни догађаји на бојноме пољу у Чешкој не могу узети само као случаји несреће, него ће ту и кривице бити у управи са стране аустријске.

Гроф Менсдорф је отишао у Чешку да види „да ли је остало још штогод војске у усредсређеном положају“, кажу бечки листови, а то ће рећи да у престолници аустријској држе да је северна војска, која још пре десетину дана беше сјајна и страшна, по свој прилици растурена, — а овако се мислити може и по извештају главне команде, јер у истоме повлачење се војске с разбојишта између Јозефштата и Краљева града представља као бегство и од прилике показује да је део један деснога крила пресечен од остале војске и сатеран у планине глачке.

Нико на свету, па ма памети имао колико свих седам мудраца грчких у скупу, није могао предвидети да ће се рат окренути овако, и тек временом моћи ће то да се разабере пошто позната буду побуђења, по којима се поступало.

Али ваља нам упитати нешто, што је много практичније: шта на име може да произађе из ових догађаја, који су за Пруску преко мере срећни, срећни тако, да превазилазе и најсмелија очекивања, а за Аустрију тако жалосни, тако поразни?

Јер ма да се и не разумемо у вештини војној, ипак једно нам се чини да је извесно, а на име да се са северном војском тешко већ више може штогод да предузме, а и не кажемо да се победи; па и у Бечу тешко да нису овако исто уверени.

Тада пак Аустрији остаје само један пут, да половину непријатеља скине себи с врата, па онда да војску другу, која је по готову још недодирнута и храбросна придружи војсци разбијеној те да покуша не би ли срећа рата пошла за њом.

На ову мисао наводи нас на први поглед и то, што се бечки кабинет онако хитно пожурио да изађе на пут споразумљења у смотрењу Млетака: јуче већ рече наш телеграм да су Млеци уступљени.

Али тешко је узети да би ово средство могло штогод помоћи па и за времена се употребити. Основно је правило војној вештини, да се победилац попашти да колико је могућно са свим прибере плод победе; а да Пруси знају за ово правило, то нам показује и што „Вандерер“ јавља да се народна банка у Бечу спрема да благо своје оправи у Коморан, из чега излази да се тамо боје да и престолница царства може од њих бити нападнута па доиста и у погибију доведена. А ко би онда могао рећи да ли би јужна војска стигла на време?

Ваља дакле узети да се и с Пруском почело радити о миру, па тим начином да се на путу политичко-дипломатском спасе што је на војничкоме изгубљено.

Но који год зна какви су планови пруској дипломатији, мораће се за овај мах са својим мирољубивим надањем држати у огради, јер Пруска после ових успеха, који су и најсмелијим намерама Бизмарковим поспешни а претичу далеко и оно, чему се у најсрећнијем случају могла да нада, за цело се у својим захтевањима не ће ограничити. И ова нам се мисао намеће у толико више, што ће Немци сада без сумње сви у скупу бити уза Пруску, јер иначе би се сувише много мећало на коцку, и мале државе у опште ако шта имају да изгубе већ су изгубиле све.

Међу тим пак виши ће политички државни обзири побудити неутралне силе да изађу да посредују те тако да настану да се одношаји моћи и снаге не промене толико, да се у Европи поремети равнотежа. Та околност, која за цело не ће изостати, Прусима ће на сваки начин стати на пут, да с резултатима победе своје не терају далеко.

По свему овоме, што рекосмо, прилика је да ће се састати конгрес; али шта ће он израдити, — о томе за сада не може се ништа рећи.

БОЈНО ПОЉЕ.

„Варе, Варе, дај ми натраг моју војску!“ рекао је римски цезар у очајању кад му дође глас да је римска војска потучена у теутобуршкој гори. И цар аустријски могао би исто овако с болним срцем рећи данас Бенедеку. Војеводац овај примио је војску, какве икад само имаше Аустрија, а сад му осташе само разбијене чете без срца и уздања, без вере и надања!

А као што се сви извештаји сагласавају, много је за несрећу ову крива главна војничка команда. Што су Пруси у великој битци 21. ов. мес. победили, то се има приписати поглавито томе, што су продрли кроз село Хлум па Аустријанце заокупили и с леђа и с ребра, а на могућност оваког случаја искусан би војеводац морао напред помишљати па се и оградити противу њега. Главно је правило у великим биткама, да се војске крилима и средином својом ослањају на такве точке, с којих би у стању биле да се одупиру, па да их непријатељ не може да обиђе. Ове смотрености не видимо у војске аустријске у овој битци, па јој за то и могаху Пруси да зађу за леђа, а тиме је одмах и битка била пресуђена. А кад је непријатељ још и у средину продрьо, те тим начином десно крило раздвојио од левога, то је онда морао велики део Бенедекове војске узмаћи у глачке планине а ту је по свој прилици пао Прусима у руке.

Губитци мора да су претрпљени грдни.

Но битком овом пресуђена је и сва војна, и историја ратова има да побележи ствари, какве јој се још никад до сада не појавише. Али у једно је и војној вештини отворено ново поље: сва ће Европа обраћати особиту пажњу на пушке на самокрес што се пуне острагу, као што је после италијанског рата чинила с олучастим топовима. Не може нам се да овде не приметимо како је Аустрија некако особите среће: пре седам година морадоше Аустријанци да послуже да се на њима покаже шта вреде олучасти топови, а данас послужише да се види шта вреде пушке на самокрес!

О појединостима ове знамените битке још се не налазимо у стању ништа саопштити, јер ван краткога званичног извештаја, којим Бенедек из Хохенмаута под 22. ов. мес. у три сахата у јутру јавља да му је војска разбијена па да се повлачи, нема никаква даља гласа ни опширнија описа, па и по овоме Бенедекову извештају чини се као да је судбина битци решена још првога дана са свим пресудно, а што се после други дан догодило, то је морала бити само потера и бој уз пут при гоњењу аустријске војске, но о томе у данашњим се извештајима још ништа не спомиње. „После сјајне битке, у којој се у опшанченом у неколико положају с центрумом у Липи за пуних пет сахата борила код Краљева града сва војска заједно са Саксонцима, послужи — каже Бенедек — непријатељу срећа настанити се у Хлуму а ни опажен не би. Киша је притискивала дим од барута к земљи не дајући му разићи се, те се због тога ништа није могло видети ни разазнати. То је непријатељу било на згоду, те код Хлума продре у наш положај. На један пут и са свим изненада с ребара и с леђа жестоком ватром обасута заљуља се најближа војска, и ма да се из све снаге усиљавасмо не могасмо је задржати да се не повлачи. Повлачење је с почетка ишло полагано, а после све брже и брже, у колико нас непријатељ већма потискиваше, док најпосле сви се не повукосмо преко војничког моста на Лаби, и по томе у Пардубиће. Губитак још не знамо колики нам је, али мора да је врло велик.“

Битка пак ова — по другом званичном извештају — 21. је ов. м. до два сахата по подне била срећна за оружје аустријско; но у то доба непријатељ поче Аустријанце да надкриљује док их најпосле није са свим сузбио. Победа је дакле, као што примећава „Политика“, са свим на страни пруској, и северна војска аустријска оста поражена.“ Пораз овај северне војске — каже фелдмаршал ерцхерцег Албрехт у једном телеграму, посланоме цару из Коле 22. ов. м. — велика је несрећа, али још није ништа изгубљено. Год. 1809 за поразом код Регенсбурга дође победа код Асперна. И сад је овака иста прилика, само ако војска и народ не клону духом.“

Војска је аустријска — описује „Вандерер“ — стајала између Јозефштата и Лабе, државши заузету линију, која беше обележена потоком Бистрицом. Тај поток тече од Милетина иза Хорића, ту пресеца пут, који из Личина води у Краљев град, окреће се за тим источно к Садови и кроз широку долину код Неханића тече к југу, а после — узимајући у се више потока — код Хлумеца сједињен с потоком Чедлином утиче у Лабу. Положај, што га је ту војска заузела и пољским шавчевима утврдила, у толико се може рећи да је био за обрану, што се очекивало да непријатељ ту удари. Средина је положају овом била у Липи на путу из Краљева града у Личин, а саразмерно одељење војске држаше заузет Хорић, који лежи пред Личином. Од прилике око 10 сахата непријатељ је ударио, и ударање је његово аустријска војска предусрела с таквим успехом, да се могло очекивати да ће испасти по њу срећно битка, која се брзо распалила по свима линијама и у којој се с највећом силом пуцало из 800 топова. У то северопсточно од Липе на једном брдашцу продре непријатељ према Хлуму и ту се увуче међу средину аустријског положаја. С ове је стране ударио тако, да је војску аустријску дохватао и с ребара и с леђа. А ово је дошло тако из ненада и с таквом силом, да су се Аустријанци на својој убојној линији, пошто им беше пробијена, узљуљали и одмах тргли натраг. Ни најбоље војнике на свету не може ништа толико потрести, као кад из ненада буду нападнути с леђа. Од овог часа (у два сахата по подне) већ није било ни мислити да се војска одржи на својим линијама ни из нова у бој да се пусти, а ово у толико мање, што се дим од барута беше спустио велики да се ни војске међу собом нису распознати могле. Као с везаним очима узмицаху поједина одељена, а најпосле на пустошну ватру непријатељеву, која их све већма гоњаше, даду се војници у бегство, и тако бежећи преко намештеног моста између Јозефштата и Краљева града дођу на другу страну горње Лабе. Колико се којих одељења с топовима својим склонило у Хохенмаут, од куд је онај поменути извештај Бенедеков, и хоће ли се ту наместити, о томе још се не зна ништа, — могућно да је то левом крилу изашло за руком; али од десног крила само је неки део могао тамо стићи, остали пак, и то далеко већи, одсечен је и међу глачке планине сатеран. Губитци у људству и топовима мора да су врло големи, јер грдне жртве стаје кад се прелази преко моста а непријатељ нас гони.

Љут је ово пораз, што га претрпе војска аустријска, а „бољу“ овог пораза осећа званични „Вин. Абд-

пост“ у толико већма, што је војску предводио „човек, који уживаше потпуно поверење и у народа и у војске, коме је цар баш због тога, што је стајао овако у општем поверењу, дао пуну слободу да ради шта и како најбоље зна. Ни с које стране није се имало никаква утицаја на команданте војничке; цар му је напред одобрио све, које је год узео себи за подчињене и што је год наређивао. Истина, за сад се још не може рећи ко је крив, али чујемо да је наређено, да се казне лица, на која понајвише пада кривица.“

С овим у свези је што „Н. Сл. Преса“ вели да мора да су грдне погрешке учињене и при размештавању војске и при појединим стратегичким операцијама, јер чује се да је ф. ц. м. Бенедек дигнут с главне команде, а уз то и корпусни командант гроф Клам-Галас, као и начелник штаба у главном стану ф. м. л. Хеникштајн заједно са суначелником генералом Кризманићем по заповести су царевој допраћени у Беч и војничком суду предати. Ко је одређен да одмени Бенедека, то још није познато.

„Монитер“ у вечерњем листу свом од 21. ов. м. извештавајући о стању ствари на бојноме пољу (наравно пре последњега боја између Јозефштата и Краљева града) пише да је принц Фридрих Карло без престанка ишао аустријској војсци узастопце, те Бенедеку не даде да се држи свог плана. Тим начином обе се пруске војске сјединише. Краљ пруски заједно је с Бизмарком био у Јичину. Поред свих знаменитих успеха, које су Пруси постигли, па нека би се Бенедек и опет узмакао, ваљаће ипак да се види да ли Аустријанци стоје тако, да би се рећи могло да су у погибији. Пруси су успети могли само тиме што су сувише поступали одважно. Аустрија и кад би изгубила битку, може још да рачуна на многобројно житељство. Узрока имамо бојати се да ће се борба повлачити дуго, јер је већ постала крајње огорчена. Даље пак у једном допису из Пруске каже да Пруси имају да захвале што успевају само својим пушкама на самокрес, које се острагу пуне, јер те пушке поред свега јунаштва, којим, као што признају и пруски извештаји, удара на бајонет аустријска војска, чине их ипак те су претежнији и надмоћни. Док Аустријанац избаци своју пушку један пут, Прус је свој самокрес избацио седам пута. При томе у врло је мало прилика земљиште било Аустријанцима на руци да се пусте у бој с голим оружјем; где су се год могли пустити, скоро свуд су остали победитељи. А и врло добра коњица аустријска мораде у назатку да остане иза коњице пруске, јер ова се служи тактиком да дочека да је нападну аустријски ескадрони па после у један пут проспе на њих живу ватру из својих гарабиља на самокрес.

На јужноме бојном пољу по извештајима из италијанског главног стана од 21. ов. м. до сад су једнако бивале само мале чарке међу предстражама на граници млетачкој. У таквој једној чарки код Медола међу коњеницима италијанским и хусарима аустријским погинуо је један официр аустријски а други је ухваћен. На десној страни Минчија Аустријанци не престају с појединим четама обилазити по италијанској земљи. Код Молина на Ечу спалили су мост. 22. ов. м. пуцали су на Десенцано не причинивши му никакве штете. У Гонту и Монцамбону наместили су мост, који су заклонили шанчем. С војском својом показали су се пред Роком д'Анфом, и с града се одмах на њих просула ватра. Исто тако чује се да пред Пескијером и око ње има сакупљено много аустријске војске. Иначе је тамо свуд тишина, и озбиљан се сукоб није још нигде догодио.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Дипломатском раду већ се отворило поље из нова. „Н. Сл. Преса“ чује из веродостојна извора да је од стране француске учињен корак да се закључи примирје. Овога ради је 22. ов. м. у подне херцег Грамонски био код грофа Менсдорфа, и овај је за тим одмах ишао к цару.

Даље пак чује се да се кабинет аустријски непосредно обратио цару француском и у овога потражио дипломатске интервенције, по којој би Аустрија могла одрешене руке имати на југу, те да јужном војском под управом ерцхерцега Албрехта заклони царство на северу. Цар француски — вели „Н. Сл. Преса“ — има се по овом плану примити да краља Виктора Еманујила склони да мир закључи; Аустрија пак, ма да је победила на југу, ипак ће Млетке напустити, па тим начином да може оданде да уклони војску. Цар Наполеон на ово није истина још ништа безузловно обећао, али ипак одговор му је такав, да се од овога дипломатског посла можемо надати најбољем успеху. Али — примећава даље „Н. Сл. Преса“ — ма да је Наполеону утицај код Виктора Еманујила велик, опет зато тешко ће ићи овога склонити да закључи мир без Пруске, с којом је по уговору везан, па ће требати дакле и код Пруске порадити да пристане на мир. У овом погледу не ће бити да је гроф Менсдорф, као што и ми напред говорасмо отишао, на север само да види како војска стоји; но по свој прилици имаће тамо да сврши и какав политички посао, а на име да с Пруском углави ако не мир а оно барем примирје.

„Н. Сл. Преса“ потврђује да се у Цариграду сад устежу издати Омер-паши заповест, да с војском уђе у подунавске кнежевине. Заступници гарантних сила труде се што више могу да порту одврате да то не чини. Па и сами посланици аустријски и руски, који су све до сад радили у смислу противноме, изражавају се да не ће добро бити кад би се војска послала, и налазе да је пропуштена прилика кад је посредовању било места, сада је пак већ касно, но ствари у кнежевинама ваља оставити како су.

Цар Наполеон није у прошасту суботу отишао с породицом својом у Фонтенбло, као што беше јављено, но још је остао у Паризу. „Франс“ пише да ће се нове измене у уставу састојати у овоме: Дебата зарад адресе укида се. Право интерпелације (питати владу за државне послове) уступа се и сенату и законодавном телу, само се у сенату интерпелација може учинити истом онда, кад је одобре три између пет, а у законодавном телу пет између девет њихових одбора. Право предлагати да се у гдекојем предлогу штогод измени, дода или поправи раширује се. Прозбе, које би се тицале промене устава, могу се у сенату предузимати само кад их одобри већина одбора. У изборним расписима не сме се ударати на устав под изговором да се у њему штогод промени.

Американски посланик код француског двора доставио је под 23. пр. м. својој влади да му је Друин де-Лиис изјавио да ће се војска француска удаљити из Мехике у време као што је уречено.

Парламенат канадски решио је да се од сједињених држава иште да плате накнаду за штету, коју су фенијанци причинили упадањем својим у земљу.

Букарски је емир вратио у Таселкинед руске пуномоћнике, обећавши да ће отпустити позатворане трговце, и молећи да му се допусти да оправи у Оренбург посланика, који би радио да се мир поврати.

Емир кабулски побијен је са свим пред Сирдаром, изгубио је сву своју артилерију и сад се налази у бегству.

На приморју хинеском бунтовници су освојили Чунган, па поубијали све месне чиновнике. Тим поводом боје се да ће трговина с чајом бити поремећена, ако се место то не освоји од бунтовника. Енглески консул у Чифу, по имену Морисон, убијен је путујући из Пекина у Ханков.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Синоћ је Његова Светлост давала вечеру у Топчидеру и тамо с гостима својим провела скоро до пола ноћи. На вечери тој осим родбине кнежеве били су сви гг. министри и г. председник државног савета са својом госпођама.

* Као што смо ономадне споменули, амо је дошао опсенар и дворски вештак њег. в-ства шаха персијског, по имену Мухамед Исмајило, па ће с вештином својом да се покаже у овдашњем циркусу, где ће за представе његове направљен бити нарочит источни театар. Судећи по ономе, шта смо по многим новинама странским читали о овом вештаку, он је с вештином својом отишао далеко иза онога, што се зове обично и ванобично, па и иза самога онога, што се још није видело. Да његове мистериозне чаробне представе имају неку изванредну силу, којом човека привлаче, показује нам то, што је н. пр. у најновије доба у Пешти давао једно за другим 22 представе, у Бечу за три месеца дана 83, у Градцу у театру нарочито зањ подигнутоме 56. Даље имамо доказа и у томе, што је имао част показивати се на пуно задовољство и пред вишим и највишим лицима, и то пред њих. в-ствима царом руским, царом аустријским, и краљем пруским, па и пред другим високим лицима, којима није могућно којекаквим слепаријама замазати очи. По ономе дакле, што смо о вештаку овом чули, може се напред рећи да ће он и овдашњу публику, као и по другим варошима где се показивао, привући к себи, те ће свак ово кратко време, које ће он провести код нас, употребити да позна гласовитог персијског опсенара и његовој се ретској вештини надиви.

* Велика трка, коју је дружина Сурова циркуса сутра смишљала дати, мора да изостане, јер се улице и путови око трка̑лишта не могу да затворе, па би по томе предузимачу сва мука била узалуд. Место тога неколике од намењених трка да се изврше у пољу предузеће се у колико је могућно у циркусу, као н. пр. проста трка енглеских жокеја, утркивање римских гладијатора, при коме ће утркачи стојати на четири неоседлана коња. Мимо то на сутрашњој представи, која ће јамачно већ бити последња, акробат ће се Карло Скрогс хрвати с петорицом овдашњих јаких људи; биће такође и нова пантомима: „Роберт и маркер“, која је врло шаљива. — у њој раде више друштвених чланова с двадесет коња; на послетку и борба међу гимнастичарима, у којој ће учествовати 12 чланова из друштва. Цена за улазак остаје спуштена.

Курс од 24. ов. м. # ц. 6 фор. 7 н., сребро 23%.

ОГЛАСИ.

За исхрану свои коња и остале стоке у рачунской 186⁶/₇ години потребоваће управительство државне ергеле 200.000 ока овса и 20.000 ока ечма. Ради набавке те количине зоби држаће оно лицитацију на дане 29. и 30. мес. Јулія ов. год. и набавку уступити ономе, кои се обеже найевтиніе извршити е. Ради сигурности обвезателства мора онай, кои се прими, одма положити у новцу или законом емству десети део од скупне понуђене цене у касу управичельства овог. Ближи услови могу се од 15. Јулія сазнати у канцеларіи управительства и после при самой лицитаціи.

Овимъ се позива свакъ, кои се набавке ове примити може, да на лицитацію дође.

№ 515. Издано из канцеларіе управительства државне ергеле, 20. Јунія 1866. у Любичеву. (2—3)

У књижарници Вел. Валожића у Београду могу се добити карте од бојнога поља и иглице с барјачићима за задевање у исте по којима може да се распозна како где стоје војске. (2—3)

ДОБАР ФИЈАКЕР

за возидбу по вароши и у Топчидер може се у свако доба у кући бакалина Јована Ђорђевића на варош-капији добити код Глише Секулића. (3—3)

Моју механу, названу Деспотов Хан, издајем од 1. Септембра ове одине под кирију. Услови се могу дознати у мојој канцеларији.

У Београду, 19. Јуна 1866.

ЈОВАН КУМАНУДИ,
банкер.

(2—3)

Један добар здрав јахаћи коњ, који и кола вуче, има на продају. Видети се и за цену му разабрати може у Јована Чобанића код бивше варошке капије. (2—3)

ИМАМО МЕХАНУ с правом прве класе на Забрежју у округу ваљевскоме. Она је местом удешена за велике приходе, јер је ту станица пароброду, ту је скела и ђумрук, а особито за трговце, који раде шумском трговином, одвећ је згодна. Продаваћемо је јавно 13. Јула ов. год. Купци нек нам се тога дана јаве.

У Забрежју, 22. Јуна 1866.

МИЛОЈЕ И МИЛАН браћа
БИЋЕНТИЈЕБИЋИ.

(2—3)

У Понедељак 13. ов. мес. око 8 часова у вече изгубљен је између варошке капије и тврдиње турске један орден, емалиран крст; умољава се свак, који би га нашао, да га редакцији ових новина преда, па ће пристојно награђен бити. (2—3)

У БЕОГРАДУ ЈОШ СЕ НИЈЕ ВИДЕЛО.

НА ТЕРАЗИЈАМА у новом са свим потпуном позоришту

ВЕЛИКОЛЕПНИ ИЗЛОГ 1000
ОПТИЧНИХ ЛИКОВА

СВЕТ У МАЊИНИ

показан ЛУЈОМ ВЕЛТЕЈЕМ из Француске, који је у Лондону и Паризу одликован великим златним медаљама за заслуге.

Отворено је од 8 сахата из јутра до 10 у вече.

Улазница: за одрасле 4 гроша; деца и војници од наредника на ниже плаћају 2 гроша.

Претплата за 14 дана с новим изменама које ће бити у три маха 10 гроша; а за децу 5 гроша.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.